

GUNNHILD MÆLAND

Legg ned butikk, men satsar vidare på born

NYHET
SIDE 2

SYSENDALEN

– Utan fastbuande stoppar utviklinga

NYHEIT
SIDE 7

DAMENES AFTEN

Jorid og Tale koste seg med over 200 damer

NÆRINGSLIV
SIDE 24

Hardanger Folkeblad

FREDAG

18. oktober 2019

Nr. 113 • Årgang 70

hardanger-folkeblad.no Laussal kr. 35.00

70 1949-2019
år

10 millioner til utearealet ved Ovn 3

SENTRUM: Politikerne i Odda kommunestyret setter av 10 millioner kroner til opparbeiding av uteareal ved det nye planlagte kollektivknutepunktet i ovn 3. Samtidig skal «Nautilus» fram i lyset igjen.

SIDE 3

Lager film om tvillinger med røtter i Røldal

Side 10-11

FILM: Eli Moldstad er opptatt av hunden til filmskaper Anne Tveit Knutsen. Hun har dokumentert livet til tvillingsøstrene Eli og Toril og deres unike kommunikasjon. **FOTO:** PRIVAT

«Arbeidet med ny domstolstruktur dreier seg ikkje om arbeidsplassar i distriktet»

DEBATT

SIDE 12

1: STRÅLER: Eli Moldstad og Anne Tveit Knutsen stråler med hver sin hund Foto: Privat **2. STILLBILDE:** Toril og Eli og Julius. Stillbilde fra filmen «Am I Too loud?»: Kieran Kolle. **3. ENG:** Tvillingssøstre i prestekrageeng. Foto: Privat. **4: APER:** Eli og Toril sine Juluser. Foto: Anne Tveit Knutsen **5. I SOFAEN:** Eli med ukeblad og Julius. Foto: Anne Tveit Knutsen.

Lager film om **Eli og Toril**

Tvillingene Eli og Toril (52) Moldstad har hatt et spesielt forhold og et eget språk. Nå er Eli alene, Toril døde i mars. Filmskaper og kunstner Anne Tveit Knutsen fulgte de to søstrene med røtter i Røldal i halvannet år, helt frem til Toril døde. I kveld åpner utstilling i Bergen om prosessen frem til film.

FILMEN «AM I too loud?» kommer på nyåret. De to søstrene Eli Kristine og To-

ril Vibekke er utviklingshemmede og har tilbrakt det meste av livet på institusjon, de siste i Øystese.

Faren, Lars Johan Moldstad, var prest i Røldal i 14 år, og søstrene var mye hjemme da familien bodde i fjellbygda, og har mange minner derfra. Da faren pensjonerte seg i 1994, flyttet han og kona, Signe Mathilde, til Kvam. Før Røldal var han prest i Vikøy.

- Eli snakker ofte om kolonnekjøring, forteller Tveit Knutsen som har kommet nær på tvillingene og søstrene deres, Gro og Ingeborg, som nå er verger for dem. Begge foreldrene er døde.

TVILLINGENES RELASJON til hverandre og omverdenen går ofte via kosedyr. De har mange, og spesielt Juliusene er temmelig slitne og er reparert ofte i løpet av årene de har fungert i kommunikasjon etter at søstrene fikk hver sin i

1986. Det kan være trygt å snakke gjennom tredjemann. Torils Julius blir med på utstillingen på Galleri Christinegaard.

HVORDAN FORTELLE andres historie, hvordan formidle deres situasjon, i dette tilfelle en sårbar situasjon?

Ett virkemiddel er skissebok. Et annet er at Knutsen har brodert, mest som et sideprosjekt for å bearbeide inntrykk. Dette kan publikum stifte bekjentskap med på utstillingen. Samt høre smakebiter av musikken lydkunstner og musiker Mari Kvien Brunvoll har laget for prosjektet. Og se noen av Eli sine tegninger.

- For Eli og Toril er ikke ord viktige på samme måte som for oss. Jeg ønsker å formidle atmosfæren, møtepunktet, og var så heldig å få følge dem de siste månedene Toril levde. Jeg har brukt mye tid på å komme under huden på tvillingene, og hatt god dialog med både bofel-

lesskap og søstrene, sier kunstneren.

TVEIT KNUTSEN har siden 2012 jobbet med serien «Am I too loud»; korte videofilmer om mennesker i ulike livssituasjoner. Filmen om tvillingene Eli og Toril Moldstad inngår i denne.

- Det ble raskt klart at skulle jeg få til det jeg ønsket, måtte jeg knytte til meg flere fagfolk. Det er blitt et tverrfaglig samarbeid. Om jeg skulle gjort alt selv, både filme, regissere og kommunisere, ville det bli for urolig for Eli og Toril. Nå er det hele ganske naturlig. Jeg har fått veldig gode folk med meg i prosjektet.

På utstillingen viser Tveit Knutsen klipp om kommunikasjonen mellom søstrene, og et videointervju med henne om arbeidsprosessen.

KUNSTNEREN HAR brukt mye tid med søstrene, også med Eli etter at tvilling-

Elis unike kommunikasjon

søsteren hennes døde.

- Hun har store ressurser, mye kjærlighet og er veldig sosial. Hun får også med seg mye, mer enn vi kanskje tror, men kan jo ikke formidle videre på «vår» måte.

- Jeg mener Eli er klok. Jeg ser ikke så mange begrensninger, kanskje er jeg blitt mer lyttende og bruker mer tid. Tid er viktig når vi snakker om omsorg, mellommenneskelige forhold og relasjoner, sier Knutsen og konstaterer:

- Jeg blir mer og mer overbevist om at vi trenger annerledesheten.

- Hvordan kom ideen til filmen?

- Facebook, vet du, svarer hun, og utdyper:

- Jeg er utdannet sykepleier og kombinerer kunnskap herfra i flere av prosjektene mine. Jeg studerte sammen med Gro på 80-tallet, og vi fikk kontakt igjen på Facebook. Der hadde hun lagt

ut et bilde av tvillingsøstrene sine som formidlet den unike kontakten mellom dem. Ja, og så vokste ideen frem.

- Hva ønsker du med filmen?

- At den gir folk ny innsikt. At folk får respekt, blir lydhøre, ser sårbarheten, svarer Anne Tveit Knutsen som altså har brodert seg gjennom prosessen.

- Jeg har skrevet ned alt tvillingene har sagt når vi har filmet, flest av Elis kommentarer, hun er den mest verbale, og brodert med svart tråd mange av utsegnene på gamle hvite tekstiler i lin og bomull. Jeg kaller det tvillingepoesi.

EGEN TVILLINGPOESI

*Toril e'kje her
snø ute.*

*Toril er trøtt i beina.
derfor er det dårlig vær her.*

*Eg forstår ikkje detta.
honden vett
honden forstår Eli.*

*Toril har ilt i foten.
var det stein i foten
va det stein i meg?*

*Toril, søve du?
Toril, søve du?
Toril søve!*

- Det er ikke alltid så vanskelig å se logikken. De hører det som blir sagt rundt seg, kobler på sin måte og kommenterer med sine ord, sier Tveit Knutsen.

MORS ØNSKE. - Kunstprosjektet er helt i tråd med våre foreldres ønske. Særlig mor var opptatt av utviklingshemmedes levkår, sier Gro til HF og forteller at reaksjonen fra en av morens venninner da

hun hørte om filmen var «Dette hadde Signe likt!»

Ingeborg forteller at foreldrene ønsket at tvillingene skulle bli boende i Øystese der det var godt tilpasset dem og de var trygge.

BEGGE JENTENE har vært glade i bøker og sang. Det gjelder fremdeles. De ble lest og sunget for i oppveksten, og signaliserte at de kjenner igjen ord og rytme og viste glede over det.

UTSTILLINGEN PÅ Galleri Christinegaard står frem til 10. november, og kunstneren vil selv være til stede de dagene det er åpent, for å svare på spørsmål og fortelle om prosjektet.

METTE BLEKEN
mette@hardanger-folkeblad.no
99034911